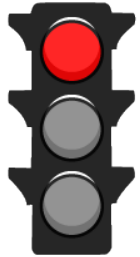

**Risker i upphandling av varor
inom sjukvård och omsorg**

Risker i upphandling av produkter och tjänster inom sjukvård och omsorg:

- Huvudsakliga risker för kränkningar av ILO:s kärnkonventioner i produktionen av läkemedel och sjukvårdsprodukter rör rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor, förbud mot diskriminering, rätt till skälig lön, samt rätten att organisera sig.
- Risker i leverantörskedjan hittas främst i produktionen av handskar, förbandsartiklar, kirurgiska instrument och läkemedel.
- Typiska problem i produktionen av ovannämnda varor är förbud mot fackföreningar, diskriminering av migrantarbetare, begränsad strejkrätt, trakasserier av fackligt aktiva, långa arbetsdagar, låga löner, samt barn- och tvångsarbete.
- Branschinitiativ och riktlinjer:
  - *GOTS - The Global Organic Textile Standard* är en internationell märkning för kläder och textil av naturfiber. Märkningen omfattar miljömässiga, och även vissa sociala krav, för hela produktionskedjan. ILO:s åtta kärnkonventioner ingår som kriterier för märkningen.
  - *Better Cotton Initiative* är ett industri- och organisationssamarbete som till exempel tagit fram en klassificering för hållbar bomull vad gäller bland annat miljöpåverkan och socialt ansvar.

HÖG RISK

Följande länder står för den huvudsakliga produktionen av relevanta varor (högriskländer i *kursivt*):

Handskar	Instrument	Förbandsartiklar	Operationsartiklar	Plast	Bomull	Bomull
<i>Kina</i>	<i>Pakistan</i>	<i>Kina</i>	<i>Thailand</i>	<i>Kina</i>	<i>Kina</i>	<i>Brasilien</i>
<i>Thailand</i>	<i>Kina</i>	<i>Indonesien</i>	<i>Indien</i>	<i>Mexiko</i>	<i>Indien</i>	<i>Uzbekistan</i>
<i>Malaysia</i>			<i>Kina</i>	<i>Taiwan</i>	<i>USA</i>	<i>Mali</i>
<i>Vietnam</i>				<i>Thailand</i>	<i>Pakistan</i>	<i>Burkina Faso</i>
				<i>Indien</i>		<i>Benin</i>

Om risker i branschen för sjukvård och omsorg

Branschen bedöms i helhet vara av medelhög risk då riskerna främst förekommer i produktionskedjorna för medicintekniska produkter. Vid tillverkningen av medicintekniska produkter, samt produktionen av råvarorna till dessa, finns höga risker för kränkningar av rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor, förbud mot diskriminering, rätt till skälig lön och rätten till hälsa. De höga hälso- och säkerhetsriskerna är kopplade till bland annat svetsning av metall och hanteringen av kemikalier utan adekvat skyddsutrustning. Förgiftning, lungcancer och hudskador är några utav de hälsoproblem arbetarna kan riskera att få. Det bör uppmärksammas att det även finns risk för barnarbete i underleverantörsled.

Risker i leverantörskedjorna

LÄKEMEDEL

Leverantörskedjan omfattar framtagning av råvaror, syntes, tillverkning, paketering och distribution. Tillverkningsindustrin är en högteknologisk industri där högutbildad arbetskraft används.ⁱ Vid utvinning av råvaror, såsom olja och mineraler samt naturprodukter finns risker för kränkningar av mänskliga rättigheter. Se **avsnitt X** för riskerna inom dessa led.

MEDICIN- TEKNISKA FÖRBRUKNINGS- ARTIKLAR

HANDSKAR Produktionskedjan för handskar består av odling av naturgummi, latex tillverkning och tillverkning av handskar. Handskar kan även tillverkas av plast och då ser produktionskedjan ut på följande sätt: utvinning av olja, plasttillverkning och därefter tillverkning av handskar. Vanligt förekommande kränkningar i ovan nämnda högriskländer utgörs av förbud mot fackföreningar, diskriminering av migrantarbetare, begränsad strejkrätt, trakasserier av fackligt aktiva, långa arbetsdagar, låga löner och förbud mot ledighet. Barn mellan 15 och 17 år rapporteras arbeta på handskfabrikerna.ⁱⁱ

GUMMI Gummiproduktionens främsta risker finns vid ”tappning” av gummi. Dessa risker består av extremt låga löner, användning av hälsoskadliga kemikalier, barnarbete, undermåliga villkor för migrantarbetare och osäkra anställningsförhållanden. Gummiträdsplantager tar markarealer i anspråk och kränkningar av lokalbefolkningens markrättigheter har rapporterats. Även momentet då gummit processas innefattar ett flertal arbetsmiljörisker på grund av heta ytor och användningen av cancerframkallande konserveringsmedel.ⁱⁱⁱ

PLAST Produktionskedjan för plast inbegriper följande steg: råoljeutvinning, raffinering, råmaterialtillverkning och formgjutning.^{iv} Råoljeutvinningen och raffineringen innebär miljörisker som innebär kränkningar av lokalbefolkningars rätt till försörjningsmöjligheter genom förorening av vattendrag och mark. Vid råmaterial- tillverkningen, som till stor del sker i sammansättningsfabriker i Kina, förekommer kränkningar såsom långa arbetsdagar, ingen eller obetald ledighet, avsaknad av fackliga rättigheter, löner som understiger levnadslön, samt och hälso- och säkerhetsrisker. Det finns höga risker för bland annat brännskador och hudskador på grund av användning av kemikalier och utförande av processer i höga temperaturer.^v

FÖRBANDSARTIKLAR innefattar olika produkter, bland annat bandage, kompresser och plåster. Likt textilproduktion används bomull och olika syntetiska material vid tillverkningen. Förbandsartiklar består främst av bomull och det är i råvaruledet som de främsta kränkningarna sker. Se avsnitt för **Kontor och Textil**.

OPERATIONSARTIKLAR består oftast av plast. Produktion av operationsartiklar sker i högriskländer och riskerna inom industrin utgörs av kränkningar av fackliga rättigheter och exploatering av ”interna migrantarbetare”.^{vi}

BOMULL odlas i högriskländer och vanliga problem utgörs av långa arbetsdagar, låga löner samt att hälso- och säkerhetsarbetet är eftersatt. I Brasilien är bomullsplantagerna stora och arbetskraften utgörs av migrantarbetare och tillfälliga arbetare. I ett flertal länder i västra Afrika (Mali, Burkina Faso och Benin) odlas bomullen oftast av familj jordbruk och riskerna är därför mycket högre för barnarbete. Arbetet innebär hälsorisker då kontinuerlig exponering för bekämpningsmedel sker. Se avsnitt om **Kontor och textil**.

**MEDICIN-
TEKNISKA
PRODUKTER**

KIRURGISKA INSTRUMENT Leverantörskedjan för kirurgiska instrument består ofta av följande moment: utvinning av råvara (olja eller metall), därefter metallförädling (om metall), och tillverkning av plastinstrument. En stor del av arbetet utförs på ackord vilket medför inkomstförlust vid brist på beställningar. Skyddsutrustning tillhandahålls sällan arbetarna och ingen utbildning ges i arbetsmiljörisker. Utan skyddsutrustning finns risk för att arbetare som slipar/svetsar metall får besvär med andningsvägarna, lungcancer av nickel- och krompartiklar, samt förgiftas och får hudskador vid ytbehandling av metall. Risk finns för barnarbete i underleverantörsledet.^{vii} Se ovan för riskerna vid plasttillverkning samt avsnitt **IT och Telekom** för riskerna vid metallutvinning.

ELEKTRONIK

Se avsnitt för **IT och Telekom**.

HEMODIALYS

Utrustning till hemodialys tillverkas främst i Europa, USA och Japan. Inga särskilda risker rapporterade.^{viii}

-
- ⁱ Socialt ansvarstagande i offentlig upphandling, *Reserapport – En studie av läkemedelstillverkning i Indien*, 2014, <http://www.xn--hllbarupphandling-8qb.se/index.php/dokument/category/3-hallbar-upphandling>
- ⁱⁱ Finnwatch, *Caring for hands, not workers*, publicerad mars 2014, http://www.finnwatch.org/images/semperit_en1.pdf; BMA, *In good hands*, publicerad juni 2016, <https://www.bma.org.uk/collective-voice/influence/international-work/fair-medical-trade/medical-gloves-report>
- ⁱⁱⁱ Verité, *Rubber*, hämtat 2016-10-07, <http://www.verite.org/commodities/rubber>; Reuters, *Special Report: Flaws found in Thailand's human-trafficking crackdown*, hämtad 10 April 2016, <http://www.reuters.com/article/us-thailand-rohingya-special-report-idUSBREA3922P20140410>
- ^{iv} ILO, Working Paper No. 267, *Working conditions of contract workers in the oil and gas industries*, publicerad januari 2010, http://www.ilo.org/sector/Resources/publications/WCMS_161194/lang--en/index.htm; NRDC, *More reports of unsafe work conditions in the oil and gas industry, this time for Hispanic workers*, publicerad maj 2014, <https://www.nrdc.org/experts/amy-mall/more-reports-unsafe-work-conditions-oil-and-gas-industry-time-hispanic-workers>
- ^v ITUC, *Global Rights Index 2016*, publicerad juni 2016, <http://www.ituc-csi.org/ituc-global-rights-index-workers?lang=en>
- ^{vi} Swedwatch, *Risikanalys för fyra varugrupper till landstingen*, publicerad januari 2010, <http://www.swedwatch.org/sites/default/files/Risikanalys.slutversion.pdf>
- ^{vii} Swedwatch, Report Nr 73, *Healthier Procurement – Improvements to working conditions in surgical instruments manufacture in Pakistan*, publicerad mars 2015, http://www.swedwatch.org/sites/default/files/healthier_procurement.pdf
- ^{viii} Research in China, *Global and China Hemodialysis Industry Report, 2013-2016*, <http://www.researchinchina.com/Htmls/Report/2014/6861.html>